

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1922.

Första kammaren.

Nr 1.

Sedan i kraft av § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen riksdagen sammankommit till lagtima möte här i huvudstaden tisdagen den 10 januari 1922, sammanträdde riksdagens första kammare i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingssal samma dag.

Tisdagen den 10 januari,

kl. 11 f. m.

Herr Trygger framträdde till talmansbordet och yttrade:

Ärade församling! Såsom den ledamot av denna kammare, vilken bevisat de flesta riksdagar, åligger det mig enligt grundlagens bud att föra ordet i kammaren, till dess talman i vederbörlig ordning utsetts. Må det då tillåtas mig att till den hjärtliga välkomsthälsning, som jag riktar till kammarens medlemmar, lägga ytterligare några ord.

Den nuvarande tiden är oerhört påfrestande för oss alla. De gamla se med vemod, huru kulturen, såväl den andliga som den materiella, allt svagare och svagare möter varje ny dag. De unga försöka visserligen, men de lyckas ej dölja en växande oro för framtiden. Europa har förflytt sig under det krig, som tog sin början 1914. Fredsslutet, efterlängtadt av de utpinade folken, har i sina följder blivit värre än kriget. Detta innebär en viss, låt vara fruktansvärd, ordning; freden åter hotar alltmera att driva folken till anarki. Visserligen må ej förnekas, att mäktiga ansatser gjorts och göras för att komma fram till ett verkligt rättens och fredens tillstånd, men vad som under kriget skett har lämnat djupa spår efter sig, som icke kunnat utjämnas genom konferenser, traktater eller andra överenskommelser. Ansvaret härför vilar icke uteslutande på de statsmän, som varit de ledande efter kriget, detta lika litet som det ena eller andra folket med rätta kan förklaras ensamt ansvarigt för världskrigets uppkomst. Skulden till att freden blivit endast ett sken, är människohjärtats alltför stora benägenhet att ur sin smärta hämta näring för hat, fruktan, själviskhet och misstroende samt statsmännens svaghet att vid fredsslutet och efteråt låta sig ryckas med av en omdömeslös och obehärskad folkmening.

Skall Europa komma ur sin förnedring, som innebär en fortgående ödeläggelse av dess moral, dess bildning och dess välstånd, kräves det, att varje folk, varje individ, med ödmjukt erkännande av att ingen av

oss är utan skuld, gör allt för att bringa till seger humanitetens krav samt med tillförsikt och förtroende arbetar för en lyckligare framtid.

Men vad som gäller förhållandet mellan folken inbördes har sin tillämpning inom varje särskilt folk. Även mellan olika samhällsklasser har under kriget motsättningen mångenstädes skärpts, och efter kriget ha de ekonomiska bekymren ytterligare minskat samhörighetskänslan hos samhällets särskilda lager. Därvid har jämväl alstrats en misstänksamhet hos den ene mot den andre, att han sökte undandraga sig en del av den börda, som rätteligen borde vila på honom. Det är alltid ödesdigert för ett folk att vara söndrat inom sig självt; i den dag som är kan en sådan söndring äventyra dess bestånd. För att icke politiskt eller ekonomiskt bli nedtrampad av andra måste vi i endräkt bestämma våra mål och med samlade krafter sträva mot desamma. Detta är kungsvägen, som leder till hälsa och styrka för vårt samhälle.

Jag vet visserligen, att mången anser sig kunna komma fram på en annan väg, nämligen den blotta lagstiftningens. För massorna särskilt kan denna väg synas säkrare, sedan det s. k. demokratiska genombrottet givit dem ökad möjlighet att bestämma över lagarna. Emellertid, långt ifrån att berättiga en utvidgning av lagstiftningsmaktens område, bör denna makt demokratiseras föranleda en begränsning av detsamma. Eljest löpa vi risken att tvingas upprepa den gamle romarens ord: "plurimæ leges, pessima respublica", rikedom på lagar, fattigdom på samhällslycka. Särskilt för att avgöra intressetvister mellan olika samhällsklasser är lagstiftningen ett tveeggat svärd, som lika ofta sårar den, vilken använder det, som den, vilken det är avsett att träffa.

Sverige är förvisso icke betjänat av en lagstiftningens diktatur, utövad av en större eller mindre majoritet inom riksdagens kamrar. Kanske mer än någonsin förut är vårt land i behov av rådslag och beslut, som smidigt anpassa sig efter situationens växlande krav och bestämmas icke efter antalet, icke efter slagorden, utan efter de bärande sakskälen.

Må fosterlandskärleken, må känslan av solidaritet med riket och mellan oss inbördes leda till sådana rådslag och sådana beslut! Sker detta, bli vi i stånd icke blott att lägga en fast grund för vårt älskade Sveriges framtid, utan även att kraftigt medverka vid arbetet på världens återuppbyggande, ett värv som har att hämta sin kraft från de suveräna staternas självbevarelsedrift och plikt känsla, men ej från vissa maktens självtagna förmyndarskap över de övriga.

Jag förklarar härmed detta sammanträde öppnat.

Sedan herr ordföranden därefter intagit talmansplatsen tillkännagav herr ordföranden, att han på grund av bestämmelsen i § 1 mom. 2 av kammarens ordningsstadga anmodat arkivarien hos generalpoststyrelsen P. G. Widegren att, till dess sekreterare blivit utsedd, föra kammarens protokoll ävensom att herr ordföranden för tillfället anställt kanslibiträden och vaktbetjäning till erforderligt antal.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 9 januari 1922.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar R. E. Norberg, Sven Palme och E. A. Nilson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar Gustaf Kobb, H. S. Tamm och K. Hildebrand.

Till justitiedepartementet hade insänts *dels* 150 fullmakter för de ledamöter av riksdagens första kammare, vilka blivit utsedda vid de val till kammaren, som enligt 1 mom. tredje stycket av övergångsstadgarna till riksdagsordningen under september 1921 förrättats i hela riket, däribland fullmakter för fabrikören Axel Träff, som blivit vald för Östergötlands län med Jönköpings stad, och f. d. överjägmästaren Clemens Gustaf Barthelson å Halnatorp, som blivit vald för Skaraborgs län, *dels* och fullmakter för skomakarmästaren Gustaf Vilhelm Hansson i Gårda, läroverksadjunkten Karl Gustaf Algot Franzén, handlanden Ernst Åström i Stockholm och bageriföreståndaren Carl August Carlsson i Gävle, vilka vid förrättningar enligt 26 § av lagen om val till riksdagen blivit utsedda att inträda såsom ledamöter av första kammaren efter respektive redaktören Algot Törnkvist i Karlskrona, bergmästaren Carl Immanuel Asplund i Luleå, förste järnvägsbokhållaren Ernst Hage i Luleå och redaktören Carl Gust. Ekman i Stockholm, som vid omförmälda allmänna val blivit utsedda till riksdagsmän, Törnkvist för Göteborgs stad, Asplund för Värmlands län, Hage för Kopparbergs län och Ekman för Gävleborgs län med Gävle stad, men vilkas platser i sålunda angivna valkretsar därefter blivit lediga.

Träff och Barthelson hade sedermera av sagt sig ledamotskapet, utan att fullmakter för efterträdarna ännu hunnit inkomma.

Från granskning undantogos de för Törnkvist, Asplund, Hage, Ekman, Träff och Barthelson med hänsyn till valen i omförmälda valkretsar utfärdade fullmakter. Övriga fullmakter blevo därefter granskade.

Det skulle därvid till en början erinras, att med hänsyn till de särskilda bestämmelser, i enlighet varmed ifrågavarande val till första kammaren blivit förrättade, det formulär till fullmakt för vald riksdagsman, som funnes intaget i 25 § vallagen och vars ordalag i förevarande fall närmast torde hava bort komma till användning, fullt passar endast beträffande ledamöterna för den av valkretsgrupperna, för vilka valet skett för åtta år. En följd av frånvaron av ett fastställt formulär, som kunnat av alla helt följas, hade blivit, att för angivande av den tid, som

med de särskilda valen avsåges, begagnats varierande skrivsätt. Emot dessa vore i övrigt icke något annat att anmärka, än att i fullmakterna för ledamöterna för följande valkretsar, nämligen Stockholms län och Uppsala län, Östergötlands län med Norrköpings stad, Kalmar läns norra och södra landstingsområden samt Gottlands län, Blekinge län och Kristianstads län ävensom Västernorrlands län och Jämtlands län nämnda ledamöter upptagits såsom valda "för tiden till" viss angiven dag, varigenom efter ordalagen fullmakterna, som alla vore dagtecknade i *september* 1921, felaktigt angåve mandaten såsom omfattande tid jämväl under år 1921.

Enär vad sålunda anmärkts dock icke syntes vara av beskaffenhet att därigenom tvivel kunde uppkomma angående den tid, för vilken sistnämnda ledamöter blivit valda, ansågos dessa fullmakter kunna godkännas.

I fullmakterna från vissa valkretsar hade valkretsens namn ej angivits i full överensstämmelse med dess benämning enligt 1 § i vallagen, varjämte, såsom avvikande från ovan omförmälda formulär, erinrades, att en del fullmakter försetts med överskriften "Fullmakt".

Då emellertid dessa avvikelser icke syntes förändra meningen eller föranleda otydlighet, ansågos desamma ej böra utgöra hinder mot fullmakternas godkännande.

Vidare anmärktes såsom avvikelser från vad i 14 och 25 §§ i vallagen finnes stadgat rörande underskrift å fullmakt, när val verkstälts av landsting, att i de från Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län inkomna fullmakterna landstingets ordförande vid undertecknande av fullmakterna angivit, att dessa utfärdades "på landstingets vägnar".

Även dessa fullmakter ansågos emellertid kunna godkännas.

I övrigt blevo de granskade fullmakterna lämnade utan anmärkning.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å första kammarens ledamöter enligt de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till kammaren.

I ämbetet:
Lennart Berglöf.

Den åberopade förteckningen lydde sålunda:

Förteckning å de ledamöter av riksdagens första kammare, för vilka den 9 januari 1922 fullmakter granskats inför chefen för justitiedepartementet.

Stockholms stad.

1. Kyrkoherden Ernst Alarik Klefbeck.
2. F. d. justitierådet Ernst Trygger.
3. Förtroendemannen Charles Gustaf Lindley.
4. Riksarkivarien Sam Clason.

5. Kassören Jan Erik Berglund.
6. Grosshandlaren Sten Stendahl.
7. Landsorganisationens ordförande Johan Arvid Justinus Thorberg.
8. Överståhållaren Carl Fredrik Wilhelm Hederstierna.
9. Montören Gustaf Adolf Wahl.
10. Grosshandlaren Herman Fredrik Lamm.
11. Vice häradshövdingen Hjalmar von Sydow.

Stockholms län och Uppsala län.

12. Riksdagsmannen Fritz Gustaf Möller i Stockholm.
13. Riksgäldsfullmäktigen greve Gustaf Lagerbjelke i Älvsjö.
14. Riksdagsmannen Johan Hjalmar Teodor Julin i Stockholm.
15. Häradshövdingen Theodor Borell i Saltsjö-Storängen.
16. Riksdagsmannen Carl Gustaf Ekman i Stockholm.
17. Riksdagsmannen Edvard J: son Hagfält i Söderbykarl.
18. Professorn Carl Axel Reuterskiöld i Uppsala.
19. Riksdagsmannen Nils Adolf Berge i Hagalund.
20. Före bruksdisponenten Otto Mauritz Strömberg i Stockholm.
21. Advokaten Eliel Löfgren i Stockholm.

Södermanlands och Västmanlands län.

22. Statsrådet C. E. Svensson.
23. Riksdagsmannen Axel Modig.
24. Redaktören Alexis Björkman.
25. Statsrådet Assar Åkerman.
26. Riksdagsmannen Adam Hult.
27. Statsrådet Torsten Nothin.
28. Riksdagsmannen Gustaf Sederholm.
29. Riksdagsmannen F. O. Strutz.
30. Före lantbrukaren Anton Pettersson.

Östergötlands län med Norrköpings stad.

31. Professorn K. G. Westman.
32. Universitetskanslern Carl Swartz.
33. Byråchefen Einar J: son Thulin.
34. Friherre Theodor Adelswärd.
35. Byråföreståndaren Alb. Bergström.
36. Före majoren, friherre Herman Fleming.
37. Riksdagsmannen Karl Andersson i Eliantorp.
38. Ny röstsammanräkning. Fullmakt därifrån ännu ej inkommen.

Jönköpings län.

39. Riksdagsmannen K. J. Gustafsson i Stensholm.
40. Riksdagsmannen Oscar Ericsson i Oberga.

41. Landssekreteraren greve J. W. Spens.
42. Lektorn Ivan Pauli i Karlstad.
43. Lantbrukaren Erik Abrahamsson i Österängen.
44. Hovrättsrådet K. J. Ekman i Jönköping.

Kronobergs län och Hallands län.

45. Häradsskrivaren Axel Rudolf Rooth i Ljungby.
46. Lantbrukaren Anders Peter Elisson i Fagared.
47. Häradsdomaren Johan Bernhard Johansson i Fredrikslund.
48. Lantbrukaren Per Johan Gustafsson i Benestad.
49. Folkskolläraren Gustaf Anton Larsén i Halmstad.
50. Direktören August Ljunggren i Stockholm.
51. Grosshandlaren Nils Anton Bondeson i Strömsnäsbruk.
52. Lantbrukaren Nils Johan Martin Svensson i Kompersmåla.

Kalmar läns norra och södra landstingsområden samt Gottlands län.

53. Riksdagsmannen John Jeansson i Kalmar.
54. Riksdagsmannen Petrus Nilsson i Gränebo.
55. Riksdagsmannen Erik Andersson i Hägelåkra.
56. Borgmästaren Axel Rune i Västervik.
57. Kassören Gustaf Malmberg i Västervik.
58. Riksdagsmannen Gunnar Bodin i Grausne.
59. Riksdagsmannen Carl Boberg i Mönsterås.

Blekinge län och Kristianstads län.

60. Ombudsmannen Gustaf Nilsson i Kristianstad.
61. Hovrättsrådet B. Petrén i Ystad.
62. Lantbrukaren Joh. Nilsson i Skottlandshus.
63. Läroverksadjunkten J. G. Carlsson i Ystad.
64. Lantbrukaren E. B. Andersson i Fältenborg.
65. Hovrättsrådet F. W. Linder i Stockholm.
66. Landstingsmannen Karl Olsson i Ölgersjö.
67. Landshövdingen greve A. Wachtmeister i Karlskrona.
68. Direktören U. Leander i Karlskrona.
69. Försäkringsrådet O. Carlsson i Stockholm.

Malmöhus län med Malmö stad och Hälsingborgs stad.

70. Svenska Murareförbundets förtroendeman Nils Persson i Malmö.
71. Borgmästaren Knut von Geijer i Trälleborg.
72. Vice häradshövdingen Jacob T. Larsson i Lidingö villastad.
73. Riksdagsmannen Nils Ant. Nilsson i Östrabo.
74. Trädgårdsodlaren N. Aug. Nilsson i Kabbarp.
75. Professorn Nils R. Wohlin i Uppsala.
76. Statsrådet Olof Olsson i Göteborg.
77. Redaktören Johan Nilsson i Malmö.

78. Riksdagsmannen A. Antonsson i Malmö.
79. Riksdagsmannen Carl Johansson i Hälsingborg.
80. Riksdagsmannen Jöns Pålsson i Anderslöv.
81. F. d. riksdagsmannen Jöns Jönsson i Slätåker.

Göteborgs stad.

82. Redaktören Anders Christenson Lindblad.
83. Fabriksidkaren Gustaf Boman.
84. Lektorn Ernst Johannes Wigforss.
85. Yrkesinspektrisen Kerstin Hesselgren.
86. Skomakarmästaren Gustav Wilhelm Hansson i Gårda.

Göteborgs och Bohus län.

87. Kabinettskammarherren Eric Hallin.
88. Byrådirektören K. A. Andersson i Stockholm.
89. Riksdagsmannen Sigfrid Hansson i Stockholm.
90. Överdirektören J. Ludvig Widell.
91. Lantbrukaren Isak Svensson i Grindstorp.
92. Lantbrukaren Albin Andersson i Myggenäs.

Älvsborgs län.

93. Förra landshövdingen greve Hugo Hamilton i Stockholm.
94. Lantbrukaren Olaus Pettersson i Småkulla.
95. Kyrkoherden Karl Sandegård i Lilla Edet.
96. Lantbrukaren Joh. Johansson i Friggeråker.
97. Godsägaren Knut Heyman i Vårgårda.
98. Landshövdingen Axel von Sneidern.
99. Direktören Axel Vennersten i Stockholm.
100. Lektorn Edvard Björnsson i Borås.

Skaraborgs län.

101. Lantbrukaren Edward Larson i Lerdala.
102. Lantbrukaren Ernst Svenson i Eskhult.
103. Handlanden Torsten Ström i Lidköping.
104. Redaktören Erik P. Vrang i Falköping.
105. Lantbrukaren August Johansson i Lövhölm.
106. Ny röstsammanräkning. Fullmakt därifrån ännu ej inkommen.

Värmlands län.

107. Riksdagsmannen Knut A. Tengdahl i Stockholm.
108. Redaktören Mauritz Hellberg i Karlstad.
109. Riksdagsmannen Gustaf Strömberg i Karlstad.
110. Järnhandlaren K. A. Nilson i Kristinehamn.
111. Riksdagsmannen Johan Carlsson i Hällsbäck.

112. Direktören Åke Ingeström i Varpnäs.
113. Läroverksadjunkten Karl Gustaf Algot Franzén.

Örebro län.

114. Lektorn Oscar Olsson i Stocksund.
115. Kanslirådet Gerard Halfred von Koch.
116. Direktören Adolf Lindgren i Örebro.
117. Statsrådet Anders Örne i Stockholm.
118. Grosshandlaren Axel Vindahl i Örebro.

Kopparbergs län.

119. Överinspektören Alfr. Petré i Stockholm.
120. Rådmanen Ernst Lyberg i Falun.
121. Hemmansägaren C. G. Schedin i Torsång.
122. Riksdagsmannen Erik Dahlberg i Borlänge.
123. Redaktören Anders Pers i Västerås.
124. Handlanden Ernst Åström i Stockholm.

Gävleborgs län med Gävle stad.

125. Statsrådet Rick. Sandler i Stockholm.
126. Riksdagsmannen N. S. Norling i Gävle.
127. Kommunalnämndsordföranden Per Andersson i Koldemo.
128. Riksdagsmannen Per Norin i Bergsjö.
129. Landstingsmannen Carl Eriksson i Ljusdal.
130. Landstingsmannen Jonas Andersson i Forssa.
131. Bageriföreståndaren Carl August Carlsson i Gävle.

Västernorrlands län och Jämtlands län.

132. Riksgäldsfullmäktigen S. H. Kvarnzelius i Siguelund.
133. Kassören J. G. Waller i Skönsberg.
134. Disponentdirektören E. A. Enhörning i Kubikenborg.
135. Riksdagsmannen J. P. Johansson i Hornsberg.
136. Borgmästaren Carl Lindhagen i Stockholm.
137. Riksdagsmannen L. Tjällgren i Multrå.
138. Vice konsuln Henric Öhngren i Örnköldsvik.
139. Riksdagsmannen Fritz Lindqvist i Stockholm.
140. Riksdagsmannen A. O. Frändén i Kälarne.
141. Riksdagsmannen I. Bergman i Tännäs.

Västerbottens län och Norrbottens län.

142. Redaktören Ernst Johan Gustav Rosén i Umeå.
143. Biskopen Olof Bergqvist.
144. Professorn Paul Hellström i Stockholm.
145. Häradshövdingen Axel Herman Georg Rogberg i Änåset.

146. Folkskoleinspektören Nils Johan Fredrik Almkvist i Skellefteå.
147. Hemmansägaren Fredrik Emanuel Holmner i Gunnarn.
148. Hemmansägaren Nils Gabrielsson i Teg.
149. Redaktören Carl Vinberg i Stockholm.
150. Bergmästaren Carl Immanuel Asplund i Luleå.

Enligt § 2 i ordningsstadgan för kammaren anställdes upprop av kammarens ledamöter, varvid såsom frånvarande antecknades:

herr statsrådet Svensson,
 „ Wigforss,
 „ von Sneidern,
 „ Ingeström,
 „ Rogberg,
 „ Holmner,
 „ Asplund.

Följande inkomna läkarintyg upplästes:

Att ledamoten av riksdagens första kammare, statsrådet *Carl Emil Svensson* till följd av influensa + luftrörskatarr är förhindrad att infinna sig vid riksdagens början, intygas

Stockholm den 9 januari 1922.

Gunnar Didrikson,
 Leg. läkare.

Vidare upplästes en till kammaren inkommen ansökning, så lydande:
 Till herr talmannen i riksdagens första kammare.

Med stöd av här närslutna läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 10—17 januari.

Ake Ingeström.

Riksdagsman för Värmlands län.

Det i ansökningen åberopade läkarintyget lydde sålunda:

Karlstad den 7 jan. 1922.

Ledamoten av riksdagens första kammare, direktör *Ake Ingeström* är på grund av sjukdom (Hämoptys) hindrad att deltaga i riksdagsarbetet under de första 8 dagarna, vilket på heder och samvete intygas.

Hugo Severin,
 Stadsläkare.

Den begärda ledigheten beviljades.

Ytterligare upplästes följande inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare.

Som undertecknad på grund av annat offentligt uppdrag är förhindrad att inställa mig vid riksdagen förrän fredagen den 13 januari,

får jag härmed värdsamligen anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under den 10, 11 och 12 januari.

Luleå den 7 januari 1921.

C. I. Asplund,

Representant för Västerbottens och Norrbottens län.

Även den av herr Asplund sökta ledigheten beviljades.

Därjämte anmäldes förfall för herr *Wigfors*s samt för herr *Rogberg*, vilken skriftligen förklarar sig vara av ämbetsgöromål hindrad inställa sig i riksdagen vid dess början denna dag.

Anställdes val av talman, och utsågs därtill:
greve Hamilton med alla avgivna eller 124 röster.

Företogs val av förste vice talman, och utsågs därtill:
herr Lamm med alla avgivna eller 121 röster.

Anställdes val av andre vice talman, och utsågs därtill:
herr Nilsson, N. A., i Kabbarp, med alla avgivna eller 105 röster.

Herr *Trygger*, som nu lämnade talmansplatsen, yttrade därvid till herr talmannen:

Herr greve! Kammaren gläder sig åt att få överlämna talmansklubban i Edra händer. Kammaren kan icke tänka sig någon värdigare på talmansplatsen.

Herr *talmannen* intog talmansplatsen och yttrade:

Vördsamt ber jag såväl å egna som å vice talmännens vägnar att få tacka för det förnyade bevis på förtroende som kommit oss till del, då vi nu åter utsetts att leda denna kammares förhandlingar. Jag ber även att för egen del få rikta en hjärtlig tacksägelse till kammarens ålderspresident för de så vänliga och smickrande ord, med vilka han nyss hälsade mig välkommen på denna plats.

Sedan vi sist råkades, har kammaren ju undergått allmänna val. Många nya ansikten ser jag ock framför mig. Viss om att ej så få av dessa nyvalda kamrater skola bliva kammaren till heder och fosterlandet till gagn, blickar jag dock i dag med stort vemod ut över bänkraderna.

Allt för många skickliga och erfarna riksdagsmän, gamla goda vänner, hava lämnat oss.

Den hastiga omsättning, som ägt rum inom första kammarens led icke blott nu utan även de närmast föregående åren, är enligt mitt förmenande icke till båtнад för vare sig kammarens arbetskraft eller — ja, jag vågar utsäga det — dess auktoritet, såvida nämligen första kammaren fortfarande anser sig hava en särskild uppgift inom representationen. Om så är — varom jag förvisso icke skall yttra mig — ställer otvivelaktigt den nuvarande situationen mycket stora krav både på kammarens arbetsduglighet och på dess ansvarskänsla.

Denna riksdag är ju i det hänseendet anmärkningsvärd, att nu för första gången en kvinna tagit plats ibland oss. Jag ber att få hälsa henne välkommen och uttala den livliga förhoppningen, att hennes arbete här må bliva henne till tillfredsställelse och oss till gagn. Jag hoppas, att hon icke tager illa upp, om jag, åtminstone så länge hon är ensam i sitt slag i kammaren, fortfarande gentemot kammaren begagnar mig av den gamla titulaturen.

Mina herrar! Jag ber att få tillönska Eder alla ett gott nytt år, goda arbetskrafter och ett gott arbetsresultat.

Herr talmannen anmälde, att någon ansökning till sekreterarbefattningen hos kammaren icke inkommit, och hemställde, huruvida kammaren behagade genast företaga val av sekreterare.

Sedan denna hemställan besvarats med ja, företogs valet, och befanns efter valförrättningens slut hava blivit till sekreterare utsedd:

f. d. kanslirådet A. von Krusenstjerna med alla avgivna eller 114 röster.

F. d. kanslirådet von Krusenstjerna fick nu företräda, underrättades att han blivit av kammaren vald till sekreterare och övertog protokollsföringen.

In fidem
P. G. Widegren.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj: t låtit genom offentliga anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att onsdagen den 11 innevarande månad kl. 11 f. m. infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj: t hade att meddela riksdagen.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats 150 inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom sekreteraren. Denna hemställan bifölls.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 12,09 på dagen.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Onsdagen den 11 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10.30 f. m.

Herr *von Sneidern* anmälde, att han under gårdagen infunnit sig vid riksdagen.

Justerades ett protokollsutdrag för gårdagen.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde torsdagen den 12 innevarande månad företaga följande val, nämligen

dels av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning,

dels av tre ledamöter för att deltaga i talmansöverläggningarna.

dels ock av två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli.

Detta förslag antogs.

Herr talmannen yttrade vidare, att han, likaledes efter samråd med andra kammarens talman, finge föreslå, det första kammaren ville besluta att företaga vid sammanträde, som komme att hållas måndagen den 16 i denna månad, val av ledamöter och vid sammanträde påföljande dag val av suppleanter i de ständiga utskotten och utrikesnämnden.

Vad herr talmannen sålunda föreslagit bifölls.

Ordet lämnades härefter till herr förste vice talmannen, som anförde:

Herr talman! Jag får hemställa, att första kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter från denna kammare i de ordinarie utskotten skall utgöra: i konstitutionsutskottet 13, i statsutskottet 15, i bevillningsutskottet 13, i bankoutsottet 8, i första lagutskottet 8, i andra lagutskottet 11 och i jordbruksutskottet 8.

Denna hemställan bifölls.

Till åtlydnad av Kungl. Maj:ts kallelse avgingo herr talmannen och kammarens ledamöter kl. 10,47 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av kyrkoherden i Valbo pastorat O. O. Hedberg. Efter gudstjänstens slut begav kammaren sig till rikssalen, i vilken även andra kammaren infann sig.

Hans Maj:t Konungen kom tillstädes och öppnade riksdagen med det i protokollsbihanget införda tal, varefter hans excellens herr statsministern Branting uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Herr t a l m a n n e n framträdde därpå och yttrade:

Allernådigste Konung, Eders Maj:t!

Riksdagens första kammare anhåller att till Eders Maj:t få frambara uttrycken av sin undersåtliga vördnad.

Sedan kammaren sist var samlad inför Eders Maj:ts tron, ha allmänna val till riksdagen i dess helhet ägt rum. Vid dessa val ha för första gången tillämpats de genomgripande grundlagsändringar i avseende å såväl rösträtt som valbarhet, vilka under de senaste åren av Eders Maj:t fastställts, och genom vilka allt Sveriges folk, både kvinnor och män, inbjudits att, var i sin mån, söka utöva inflytande på riksdagens sammansättning och skaplynne.

Denna djupgående omläggning av representationen har genomförts under ett tidsskede, som utan tvivel kommer att ställa densamma inför ett nog så hårt prov. Landet tryckes av den svåraste och mest förödande ekonomiska kris. Produktionen har förlamats, omsättningen hämmats, obestånd och arbetslöshet, missnöje och missmod gripa allt mer och mer ikring sig.

För Eders Maj:t har det utan tvivel varit icke minst bekymmersamt, att de verkande orsakerna till folkets betryck så helt och hållet falla utom området för vår domvärjo. Sverige lär icke förmå att i någon nämnvärd mån påverka vare sig världsmarknadens läge eller de maktägandes rådslag.

Eders Maj:ts omsorger ha på grund härav också måst i främsta rummet inriktas på provisoriska åtgärder, avsedda att för stunden söka motverka och minska nödlägets förkrossande tyngd. Det har varit och kommer nog fortfarande att bliva ett svårt och mödosamt, och dock alltför ofta, föga tacknämligt arbete. Något tvivel borde emellertid icke råda därom, att Eders Maj:t i dessa bemödanden fortfarande som hittills skall hava att påräkna riksdagens villiga medverkan, om ock törhända i vissa fall olika meningar skola yppa sig ifråga om så väl grundsatser som enskildheter.

Men över stundens bekymmer står framtiden. Huru och i vilket skick Sverige en gång skall utgå ur denna våldsamma kris, det beror uteslutande på landets egen kraft och den anda, som besjalar dess folk. I det stycket lär ej någon utomstående komma oss till hjälp.

Skola vi, manne, bestå provet?

Ännu finnes, Gud vare lovad, mycket levnadsmod, mycken arbetslust och många starka unga armar i detta land. Stora värden hava visserligen under denna fruktansvärda tid förspillts och förintats. Men det svenska folket skall nog, om blott dess arbete ej störes, veta att skapa nya sådana. Svenskarna äro i botten ett segt släkte. Deras bästa egenskaper göra sig icke minst gällande under motgångens dagar.

Men framför allt hänger det däruppå, huruvida den radikala utsträckning av de politiska rättigheterna, som ju av mången, kanske icke utan allt fog, mottagits med så stor betänksamhet, dock i längden skall visa sig mäktig att frammana en allmännare, starkare och varmare förnimmelse jämväl av förpliktelsorna mot fosterlandet. Ett folk, som intill grunden är genoträngt av den pliktkänslan, det väjer ej för några svårigheter. Det folket hör framtiden till.

Måtte det nya året för Eders Maj:t bliva ljusst och lyckosamt. Med denna uppriktiga önskan och med uttalande av sin fasta tillit och oföränderliga trohet utbeder sig riksdagens första kammare att fortfarande få vara i Eders Maj:ts ynnest innesluten.

Sedan andra kammarens talman därefter i denna kammares namn till Hans Maj:t Konungen framfört andra kammarens undersåtliga vördnad, fingo talmännen vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts propositioner nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under tiden 1 januari—30 juni 1923, samt nr 2, om tilläggsstat till riksstaten för år 1922, varefter ceremonien å rikssalen avslutades och första kammaren enligt beslut, fattat före avtågandet från samlingsrummet, åtskildes vid utgången från rikssalen kl. 12,55 e. m.

In fidem

A. v. Kruscstjerna.

Torsdagen den 12 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Akerman* avlämnade Kungl. Maj:ts skrivelse om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Herr statsrådet *Örne* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 11, angående anslag för bekämpande av arbetslösheten; och nr 12, angående anslag till anordnande för kommunikationsverkens räkning av arbeten för bekämpande av arbetslösheten.

Upplästes och lades till handlingarna två från justitiedepartementet ankomna protokoll, så lydande:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 11 januari 1922.

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Östergötlands län insänts en den 9 januari 1922 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll att, sedan fabrikören Axel Träff, Mjölby, blivit för Östergötlands läns med Norrköpings stad valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för tiden till den 1 januari 1925, men denna plats blivit ledig, hade vid förrättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen fabrikören *Nils Lindstrand*, Valdemarsvik, blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1925.

Vid den granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
Lennart Berglöf.

*Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för
justitiedepartementet den 11 januari 1922.*

Till justitiedepartementet hade från länsstyrelsen i Skaraborgs län insänts en den 9 januari 1922 dagtecknad riksdagsmannafullmakt av innehåll att, sedan f. d. överjägmästaren Clemens Gustaf Barthelson blivit för Skaraborgs läns valkrets utsedd till ledamot av riksdagens första kammare för tiden till den 1 januari 1928, men denna plats blivit ledig, vid förrättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen godsägaren *Ernst August Lundell* å Torestorp blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1928.

Vid den granskning av fullmakten, som företogs inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:
Lennart Berglöf.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 3, med förslag till lag om ändrad lydelse av § 14 mom. 3 värnpliktslagen den 17 september 1914;

nr 4, angående efterskänkande i vissa fall av återbetalningsskyldigheten av till indelt manskap vid armén oriktigt utbetald krigstidshjälp;
nr 6, med förslag till lag om ändrad utbildningstid för värnpliktiga av 1922 års klass m. m.;

nr 7, med förslag till lag om överföring till hären av vissa marinen tilldelade värnpliktiga av 1921 års klass; samt

nr 9, angående viss ändring av den i enlighet med riksdagens skrivelse den 22 mars 1921, nr 98, utfärdade förordningen den 24 mars 1921 (nr 121) angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts under gårdagen på rikssalen överlämnade propositioner nr 1 och 2 blevo dessa propositioner på begäran bordlagda.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1921 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

Vid föredragning av justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse hänvisades framställningen angående dyrtidstillägg under år 1922 åt befattningshavare vid justitieombudsmansexpeditionen till bankoutskottet och berättelsen i övrigt till lagutskott.

Efter föredragning av militieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse hänvisades framställningen angående dyrtidstillägg åt befattningshavare vid militieombudsmansexpeditionen till bankoutskottet och berättelsen i övrigt till lagutskott.

Företogs val av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Lamm	med 108 röster,
„ Clason	„ 108 „
„ von Koch	„ 108 „
„ Tengdahl	„ 108 „

Anställdes val av tre ledamöter för att deltaga i talmansöverläggningarna; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Kvarnzelius	med 101 röster,
„ Möller	„ 101 „
„ Trygger	„ 101 „

Företogs val av två ledamöter för att hava inseende över riksdagens kansli; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr von Geijer	med 79 röster,
„ Rune	„ 79 „

Herr *Ekman, Karl Johan*, väckte följande motioner:

nr 1, om ändring av § 55 riksdagsordningen;
nr 2, om uppställande av vissa villkor vid beviljande av anslag till de kungl. teatrarne;

nr 3, angående pension åt änkan efter kanslisten hos första kammaren, revisorn B. Henning; och

nr 4, angående dyrtidstillägg åt den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen.

Dessa motioner hänvisades, nr 1 till konstitutionsutskottet, nr 2 till statsutskottet samt nr 3 och 4 till bankoutskottet.

Herr *Leander* väckte en motion, nr 5, angående förenkling av skatteuppbördsväsendet.

Denna motion blev på begäran bordlagd.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj: ts skrivelse med tillkännagivande, att Kungl. Maj: t förordnat statsrådet Karl Schlyter att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

och skulle underrättelse om denna skrivelser innehåll genom utdrag av protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

Efter föredragning av de denna dag avlämnade kungl. propositionerna hänvisades av dessa nr 3, 6 och 7 till behandling av lagutskott, nr 4 till statsutskottet samt nr 9 till bevillningsutskottet, varemot propositionerna nr 11 och 12 nu på begäran bordlades.

Herr förste vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att kungl. propositionerna nr 1, 2, 11 och 12 i nu nämnd ordning sättas sist på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11,52 f. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.
